

Palugyai István

Újjáéledt magyar őstörténet

Kenessei András: Sumertől a magyarig

Ki a magyar? Mi a magyar? – a könyv alcímében feltett kérdések első hallásra erősen nacionalista, kicsit áltudományos áthallású tartalmat feltételeznek, de aki erre gondol, nagyon téved. Kenessei András kötete tizenöt roppant alapos interjú a magyar őstörténet legnevesebb és legautentikusabb kutatóival: régészekkel, történészekkel, nyelvészekkel, történészekkel, orientalistákkal, antropológusokkal és genetikusokkal. Ráadásul a most megjelent kötet a maga nemében igazi Csipkerózsika-könyv.

A magyar őstörténet nemcsak egy politikailag felpörgetett, a nacionalista közhangulat miatt forró téma. A nemzet öntudatának 19. századi ébredésétől folyamatosan az. Különösen egy olyan népé, amely nemritkán ellenséges környezetben őrizte meg egyedi sajátságait, nyelvét, és vált talán épp a fenti környezet hatására egyrészt kissé tüskéssé az idegenekkel szemben, másrészt viszont földrajzi elhelyezkedésénél fogva befogadóvá a kívülről érkezők számára. A szocializmus időszakában ugyan sokáig jegelték az ügyet, de a nyolcvanas évek második felétől, az olvadással párhuzamosan mind többször vált a történelmi, régészeti, embertani és nyelvészeti kérdés heves, nem ritkán a tudománytól némileg eltávolodó viták tárgyává.

Kenessei Andrást íróként és kulturális újságíróként is foglalkoztatta a téma, ezért a nyolcvanas évek második felében felkereste a magyar őstörténet-kutatás akkori legnagyobb alakjait, és számos interjút készített velük. A beszélgetésekből összeállt anyag 1989-re el is készült, ám végül nem lett belőle könyv, mert a szerző részben egzisztenciális szempontok miatt új útra lépett, és ezen az úton más prioritások kerültek előtérbe, másrészt a rendszerváltás aktuális izgalmai is háttérbe szorították a múlt boncolgatását.

Egyszóval a kézirat fiókba került, és csak harminc év múltán holmi véletlen iratrendezéskor került elő. Kiderült, az elfeledett kézirat nemcsak hogy ma is aktuális, de a szakemberek által elmondottak tudományosan is megállják a helyüket.

Ez persze Kenesseit dicséri, hiszen akkoriban is meg lehetett volna szólaltatni olyan önjelölt „tudósokat”, akiknek hagymázos elméleteit sem akkor nem igazolta, sem ma nem erősíti meg semmilyen komoly tudományos műhely.

Az viszont igaz, hogy azóta jócskán bővültek a különösen genetikai ismeretek, másrészt a régi korok leletanyaga is gazdagodott, ahogy a vizsgálati módszerek is, így a szerző két további, frissen elkészült fejezettel bővítette, aktualizálta az anyagot.

A *Sumértól a magyarig* című kötet tehát olyan, mint amikor egy föld alól előkerülő régi kincsről letisztogatjuk a rátapadt földet, és előtűnik a múltat idéző, csillogó tárgy. Kétségtelen, hogy nem mai darab, amit kézbe vettünk, de az értéke felbecsülhetetlen. A szövegben – amelyen Kenessei nem változtatott – érezzük helyenként a némileg idejétmúlt kifejezéseket, visszaköszönnek hajdani, ma már nem létező intézmények, országnevek, de az egész anyag őszintesége, korhűsége vitathatatlan. És hát a hitelességet olyan nevek garantálják, mint Komoróczy Géza, Makkay János, Róna-Tas András, László Gyula, Bálint Csanád, Ecsedy Ildikó, Bethlenfalvy Géza, László Gyula, hogy csak néhány nevet soroljak fel a tizenöt interjú alanyai közül.

Aki végére ér a tizenöt beszélgetésnek, nem biztos, hogy pontos választ tud majd adni a természetes kíváncsiság és érdeklődés legendák, hagyományok által is táplált összes kérdésére. A könyv abban azonban biztos segít, hogy az olvasó jobban megértse, milyen bonyolult, évszázadok, sőt évezredek alatt zajló folyamatok alakítják egy ma élő nép jellegét. Ez a felismerés talán megóv az áltudományos teóriák szirénhangjaitól.

Kenessei András: Sumertől a magyarig
L’Harmattan, 2021.

A teljes szöveg megtalálható: Könyvterasz 2021. 10. 03.